

1
Archief NW6 de Kempen

d'n Blauwe Klauwier

Uitgave : VOGELWERKGROEP 'DE KEMPEN'

Voorz./secr. J. C. P. van Kessel

Penningmeester K. Venema

Correspondentieadres : Evestraat 18, Veldhoven 4543

Vogelwerkgroep: "de kernpen".

BESTUUR:

Voorzitter / Secretaris: J.C.P. van Kessel, Evestraat 18, Veldhoven.
Tel. 040 - 531211.

Penningmeester: K. Venema, Hoogakker 7, Reusel. Tel. 04976 - 1970.
Gironummer: 1388429. (ook voor betaling donateurs)

Bestuursleden:

W. Jacobs, Alberdink Thijmstraat 21, Valkenswaard. Tel. 04902 - 7832.

G. Sanders, Kruisstraat 42, Reusel. Tel. 04976- 1205.

G. de Wit, Willibrordesstraat 113, Waalre. Tel. 04904 - 2905.

Coördinator Nestkastenonderzoek:

J. v.d. Werf, Kometenlaan 23, Veldhoven. Tel. 040 - 531467.

Verzorging diaarchief:

G. Sanders, Kruisstraat 42, Reusel.

Verzorging waarnemingenarchief:

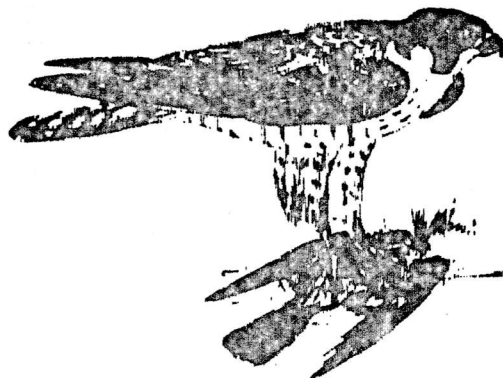
K. en N. Venema, Hoogakker 7, Reusel.

-o-

Redactie van de Blauwe Klauwier:

Zr. M. Silaska, M. Manders, G. de Wit, J. Heesters, W. Heesters,
C. Tönissen en J. van Kessel.

-o-

Benaming	type bewoonde kast		Ophanghoogte		Inhoud		n.i.a.	Bijzonderheden	
	Gs	overige	>2 m.	≤2 m.	ei	juv			
Koolmees	5	22	27	23	4	99	64	5	een kastje op grond 7 juv
pimpelm.	6	1	7	5	2	27	25	-	
zw. mees	2	-	2	2	-	18	-	-	1 kast met dode adult
Bonte vl.v.	-	1	1	1	-	6	-	-	
mussen	2	31	33	32	1	16	53	9	1 kast met dode adult
spreeuw	-	8	8	8	-	-	26	-	1 kast met dode juv.
G B Specht	-	1	1	1	-	5	-	-	in grote mezenkast
holenduif	-	1	1	1	-	?	-	-	in vilenkast ± 4,50 hoog
Hommels	1	2	3	2	1	-	-	-	door specht vernield
kapot ka.	1	3	4	4	-	-	-	-	
lege kast	19	16	35	27	8	-	-	-	
verdwenen	1	6	7	?	?	-	-	-	volgens kaart opgehangen maar niet teruggevonden. Bouwer onbekend.
N.i.a.	1	4	5	5	-	-	-	-	
totalen	38	96	134	111	16	-	-	-	

Afkortingen: n.i.a. = nest in aanbouw, Gs = kast van Geert Sanders.

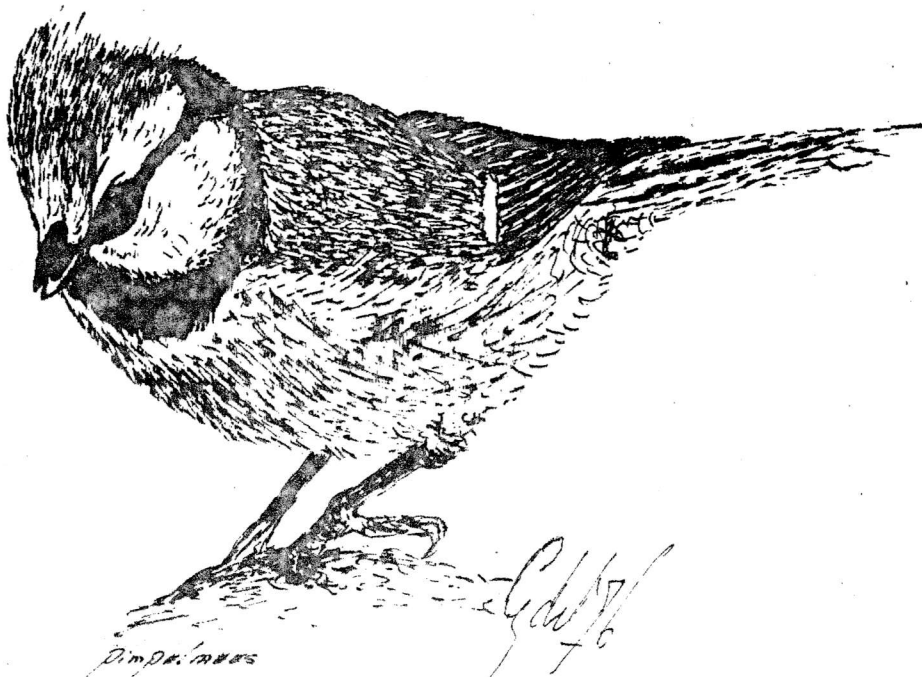
Ook is een winterkoning op 6 eieren gevonden en bovendien broedde er weer een torenvalk

Aanwezig: Zr. M. Selaska, Sj. v/d Brand, Herman Haak, Berry Dielesen,
J. van Kessel, G. de Wit en Jan v/d Werf.

Start om $\pm$ half acht en prachtig weer.

We willen dit jaar de resultaten wat nader bestuderen, daarom
Hebben we bij deze contole ook gelet op de ophanghoogte en de vorm
van de kastjes. Als proef hadden we enkele kastjes op $\pm$ 1,50 m
hoogte gehangen.

Als van ouds was het weer een gezellige tocht langs de ong. 120
kastjes en de zuster trakteerde ons weer op een stevige kop koffie
met een lekker stuk koek.

We zullen nu eerst de resultaten in tabelvorm geven, daarna kan
ik nog bepaalde punten toelichten.

Tijdens het controleren van de kasten bij de staties zagen en hoorden we verschillende keren een gekraagde roodstaart, in een kastje hebben we er geen nest van aangetroffen. Vorig jaar broedde deze vogel in de kap van een fietsenstalling

Bespreking resultaten: allereerst zal ik iets vertellen over de typen kasten in de tabel genoemd. De kast aangeduid met G.S. is een vrij klein kastje, ontwerp Geert Sanders, waarvan er dit jaar 37 op koningshof en 2 bij de Philips visvijvers zijn opgehangen. Het vlieggat is 28 á 29 mm. In deze kastjes ontmoeten we weinig musse (2) en niet veel koolmezen (5). De 2 zwarte mezen en 6 van de 7 pimpelmezen woonden juist in dit type. De helft van deze kastjes was geheel leeg. Het lijkt me nog te vroeg om conclusies te trekken maar toch lijkt me het verkleinen van kastjes en vlieggaten een middel om mussen te weren. Misschien verklaart dit ook de leegstand die bij deze kastjes groter is dan bij alle andere typen. Onder overige typen valt een bonte mengeling van kasten en kastjes op. Grote en kleine mezenkasten, Uilenkasten, spechtenkasten enz. Misschien kunnen we volgend jaar tot een verdere specificatie van de kasten-typen komen, d'ách dit zal veel werk met zich meebrengen.

Daarom doe ik een beroep op de leden die interesse voor dit werk hebben en van tijd tot tijd hieraan willen meewerken zich op te geven bij onderstaande persoon.

J. van de Werf.

Verslag Nestkastencontrole Philips Visvijvers.

We hebben hier 10 kastjes opgehangen en 3 oude spaanplaat-kasten schoongemaakt. Totaal dus 13 kastjes.

De eerste controle hebben we op 24 mei '76 gehouden.

Aanwezig. Zr. Maria Selaska, Jan v/d Werf met zoon Edwin.

Van de 3 oude spaanplaat kastjes werd er 1 bewoond door huis-
mussen (3 juv.), 1 door ringmussen (4 juv.) en een kastje was van pure
ellende uit elkaar gevallen, het bevatte een mussennest.

De door ons opgehangen kastjes werden

1 x bewoond door een koolmezenfamilie (5 juv.)

1 x bewoond " " pimpelmees (broedend)

1 x bewoond " " nog onbekende vogel (1 geheel wit ei in een
nest ged. mos en gedeeltelijk hooi en haren)

1 x bewoond door een ringmus (3 juv.)

er was een nest in aanbouw mussen

4 x leeg aangetroffen.

één kastje niet meer gevonden. Hiervoor is een nieuw opgehangen.

De resultaten vielen ons wat tegen, dit kan verschillende oorzaken hebben: Er hingen veel kastjes onder vrij dicht loofhout, dus geen zon op de kastjes. De kasten bevatten ook meer rupsen en andere insecten t.g.v. tamelijk grote vochtigheid en meer wind in vergelijking met koningshof. Wat nu te doen? We hebben al wat kastjes verhangen, doch reken ik er op dat we meer kastjes op wat zonniger en meer beschutte plaatsen moeten hangen. Verder onderzoek zal ons meer leren, daarom volgende keer verder.

J. v.d. Werf

Nieuws uit de vakantie

Jammergenoeg alleen maar slecht nieuws.

In de vorige "Blauwe Klauwier" hebt U kunnen lezen over de branden die dit voorjaar ons land geteisterd hebben; in deze "Blauwe Klauwier" kunt U (alweer) lezen over enkele (lees niet dé enkele) branden die ons land deze zomer te verwerken heeft gehad. Ze allen op te noemen zou vrij oninteressant zijn en kan ook niet omdat ik daarvoor niet de nodige informatie tot mijn beschikking heb. Het zijn trouwens niet alleen de branden, die een gevolg van de droogte zijn, die ons land geteisterd hebben, de droogte zelf heeft het de boeren en natuurgebieden ook niet gemakkelijk gemaakt. Juist hier in de Kempen en in de Peel heeft men, zoals U heeft kunnen vernemen via de verscheidende media, het meest geleden onder deze hete zomer die waarschijnlijk het droogste jaar sinds 1887 tot gevolg zal hebben. Dit zou het gevolg genoemd kunnen worden van het uitblijven van de voor ons land zo typerende weste winden en overtrekkende depressies. Vooral juli en augustus worden normaal door deze winden overheerst. Dit alles loopt ietwat parallel met eind 1800 toen in sommige jaren ook dergelijke weertypen geconstateerd werden. Speciaal voor de vogelwereld bracht deze droogte nog het nadeel met zich mee dat een explosie van de bacterie-ziekte *Clostridium botulinum* niet te vermijden was. Aan het eind van dit artikel meer over deze ziekte.

De inhoud van dit artikel komt niet helemaal overeen met dat wat de titel doet vermoeden want ik laat het bij de twee bovengenoemde onderwerpen en waarbij ik op het laatste nog wat dieper zal ingaan.

De twee belangrijkste branden waarmee we te kampen hebben gehad zijn: De brand bij Leende en de brand op de Veluwe.

De brand bij Leende die op donderdagmiddag 8 juli ontstond is een

van de grootste branden uit de Oost-Brabantse geschiedenis. 150 Hectare bos (200 minder als aanvankelijk door de politie geraamd werd) werd in as gelegd. De brand is ontstaan bij een ven, 'n kilometer verwijderd van Hotel Jagershorst, en werd opgemerkt vanuit de brandtoren onder Heeze. Dat de brand zo een omvang heeft aangenomen is te wijten aan de steeds daraaiende wind die het onder controle krijgen van het vuur sterk bemoeilijkt. Ook de honderden toeschouwers bemoeilijkten het bluswerk doordat zij vaak een snelle doorgang van de brandweerwagens verhinderden.

Het vuur werd bestreden door: Corpsen uit Heeze, Leende, Valkenswaard, Waalre, Soerendonk, Maarheeze, Mierlo, Someren, Geldrop, Eindhoven, Riethoven, Nuenen, Veldhoven, Budel, Bergeijk, Helmond en Westerhoven. Daarenboven werd materieel en mankracht ingezet van de Philips-, Daf- en Brabantia-brandweer, van de corpsen uit Breda en Heerlen en van de Constant-Rebecque Kazerne in Eindhoven. De 200 ingezetten militairen die een aandeel hadden in de bluswerkzaamheden waren afkomstig van legerplaats Budel. Voorts werden bulldozers en tankwagens van particulieren ingezet.

Het ongetweifeld zwaarst getroffen gebied in Nederland is de Veluwe rond Arnhem. Hier ging op 8 juli 400 hectare heide- en bosgebied verloren. De brand werd bestreden door: Tientallen Gelderse brandweerkorpsen, honderden vrijwilligers, ruim 3000 militairen en Duitse brandweerwagens. Bulldozers van de landmachtkazerne in schaarsbergen, rooien bomen en trokken brede brandgangen.

Honderden campeerders moesten geëvacueerd worden en er gingen twee brandweerauto's verloren evenals eensportveld van een kazerne. Vele gebouwen konden echter nog juist behouden blijven.

Een brand langs de E 9 in Waalre verwoeste 30 Hectare bosgebied. Het vuur werd bestreden door ruim 150 man en 22 brandweerwagens.

Ook dit jaar is er weer brand geweest in "De Peel", iets wat haast traditioneel genoemd kan worden. Wat er precies verbrand is (180 hectare ?), is mij niet bekend. De Peel werd bewaakt door militairen om te voorkomen dat het vuur zich ondergronds zou uitbreiden naar nabijgelegen bossen. Veenbranden kunnen alleen geblust worden door er zo veel mogelijk water op te gooien.

Dit waren de belangrijkste branden die er gedurende de vakantie gewoed hebben. Op tientalle plaatsen, alleen al in Brabant, zijn branden geweest van kleinere schaal. Tien op één dag bleek geen uitzondering te zijn. De gemeenten Best en Weert besloten dan ook vanwege de vele branden in de omgeving tot sluiting over te gaan van hun bossen zolang de droogte zou aanhouden.

Ook België bleef niet verschoont van bosbranden. Bij Maasmechelen woedde een bosbrand die 500 Hectare voor zich op eistte.

In Frankrijk is dit jaar meer dan 21.000 hec. natuurgebied verloren gegaan.

Hiermee wil ik dit onderwerp afsluiten en niet overgaan tot het opsommen van alle branden en brandjes die er geweest zijn omdat dit weinig nut heeft en omdat de lijst vanwege mijn beperkte informatie toch niet volledig zou kunnen zijn.

Zoals in de inleiding vermeld werd was het te verwachten dat er deze zomer een explosie zou optreden van de bacterieziekte Botulisme. Voor zover dit onze omgeving betreft is dit ook geconstateerd in de Dommel in Eindhoven. ± 100 Eenden zijn aan deze ziekte gestorven. Dit is vast gesteld door sectie van tientalle dieren door het Centraal Diergeneeskundig instituut.

De ziekte deed zich het eerst voor in 1970 toen deze op 5 plaatsen in ons land werd vast gesteld. 4 Jaar later in 1974 werd hij nog slechts op 18 plaatsen geconstateerd doch in 1975 had de ziekte zich plotseling uitgebreid over 146 plaatsen. Er stierven toen tussen de vijftig- en honderdduizend watervogels.

Vanwege dit grote aantal besmette kadavers was dus een explosie te verwachten.

Het ontstaan van Botulisme is bij watervogels vooral afhankelijk van de aanwezigheid van besmette kadavers in water met een temperatuur van ten minste 20° C. Deze laatste omstandigheid doet zich vooral voor in ondiep water en in water dat onderhevig is aan thermische verontreiniging. Het valt dan ook niet te verwonderen dat de meeste plaatsen waar deze ziekte voorkwam (komt) gelègen zijn in het westen van het land. Vorig jaar was echter toch de Biesbosch dé plaats waar de meeste sterfgevallen te constateren vielen. Dit liep op in de tienduizenden. De Flevopolder was nummer twee met ong. 2000 sterfgevallen. De oorzaak dat de sterfte in juist deze gebieden het hoogst was is te wijten aan de ontoegankelijkheid ervan. Het opruimen van kadavers wordt hierdoor sterk bemoeilijkt.

Botulisme ontstaat doordat er sporen (die erg resistent zijn) van de bacterie *Clostridium botulinum* (type C) in het slik zitten. Bij gunstige omstandigheden -een anaerob milieu en een temp van minstens 20° C- komen zij uit het slik en besmetten op die manier het water. Als een vogel dat water nu drinkt is er eigenlijk nog niets aan de hand. Pas als zo'n dier sterft krijgen de sporen kans om te ontkiemen. Uit de groei van de bacterie ontstaat het gif botulinum (de vorming van dit gif houdt langer aan bij een gunstige temp en behoudt dan ook langer zijn werking).

Bij ontbinding van het kadaver komen er vergiftigde weefseldeeltjes in het water of op de grond en als een andere vogel hiervan eet wordt hij op zijn beurt vergiftigd.

Over botulisme is nog niet alles bekend. Men acht de verstoring van het natuurlijk evenwicht een van de oorzaken dat deze ziekte zich heeft kunnen manifesteren.

Botulisme kan ook voor de mens gevaarlijk zijn maar dan gaat het om typen A, B en E van de bacterie *Clostridium botulinum*.

Watervogels zijn vooral gevoelig voor type C maar kunnen ook sterven aan E zoals vorig jaar geconstateerd is bij het Tjeukermeer. Type E. schijnt zich verder uit te breiden en kan in de toekomst ook gevaren voor de mens met zich mee brengen.

Plaatsen in Brabant waar de afgelopen jaren Botulisme (type C.) werd geconstateerd zijn: Hilvarenbeek, Ossendrecht, Putte, Lage zwaluw, Made, Tilburg, Budel en Eindhoven. Bij Hilvarenbeek is de ziekte na een explosie in 1971 niet meer geconstateerd. Het centraal Diergeneeskundig instituut heeft hier geen verklaring voor.

Mocht U dieren vinden van wie U denkt dat zij gestorven zijn aan Botulisme dan doet men er verstandig aan deze op te sturen naar:

Centraal Diergeneeskundig Instituut,
Afdeling Pluimveeziekten,
Oude Rijksweg 43, Doorn.
Telefoon 03430-3641, Postbus 43.

Of:
Centraal Diergeneeskundig Instituut

Afdeling Rotterdam
Prof. Poelslaan 35, Rotterdam 7.
Telefoon 010-153911, Postbus 6007.

G. de Wit

Strabrechtse Heide:

„GEEN NATIONAAL PARK”

Gedeputeerde Staten zijn tegen aanwijzing van de Strabrechtse heide tot Nationaal Park.

Zij beschouwen dit gebied, net als de Kampina, als een groot reservaat. Het dagelijks bestuur van de provincie maakt zich ook zorgen over de plannen van de regering met het beheer over de Loonse en Drunese Duinen. De Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten moet hier de baas blijven.

Het Brabantse college doet deze uitspraken om zijn commentaren op de drie zogenaamde "Groene Nota's" van het rijk: de nota nationale parken, het interimadvies (van een interdepartementale commissie) over nationale landschapsparken en de nota over de relatie landbouw- natuur en landschap.

ONRUSTZAAIERS:

GS hebben veel wardering voor de groene nota's, maar zij zijn erg ongelukkig met de grote onrust die deze rapporten vooral onder de agrarische bevolking hebben veroorzaakt. Dit komt volgens het college door de manier van presentatie, zonder enige vorm van overleg en voorlichting.

De nota Nationale Parken laat naar de mening van de Brabantse bestuurders nogal wat vragen open. Zoals bekend is deze staus toegedacht aan: de Biesbosch, de Strabrechtse heide, de Loonse en Drunese Duinen en de Groote Peel. Met de Provinciale Planologische Commissie vragen GS zich af, hoe deze keuze tot stand is gekomen.

De nota wijst ook natuureservaten aan, n.l. de Kampina en Mariapeel, maar wat het verschil is met een nationaal park is niet duidelijk. "De overeenkomsten tussen de Kampina en de Strabrechtse heide zijn groter dan de verschillen. Wij vrezen dat van een nationaal park de Strabrechtse heide een te grote wervende werking op de recreanten zal uitgaan", zo schrijven GS.

MEER KANDIDATEN

Gedeputeerde Staten wijzen nog zeven gebieden aan, die Staatssecretaris Meyer van CRM evengoed als toekomstig Nationaal Park had kunnen betitelen. Dat zijn de Kalmhoutse heide, de Hapertse en Postelse heide, het Leenderbos en Cranendonck, Gorp en Rovert, Landgoed de Utrecht, de Neterselse heide en de Maashorst. Zij willen nadere studie hierover.

Broedgevallen van de Tafeleend in Zuidoost-Brabant in 1973-1975

(Tom Heijnen, mei 1976)

In de Avifauna van Noord-Brabant (Van Erve c.s., 1967) wordt melding gemaakt van een sterke vooruitgang van de Tafeleend als broedvogel in Noord-Brabant. In 1960 werd het aantal paren geschat op 10 à 15 en in 1965 bedroeg dit tenminste 65 (N.B.: In de Avifauna van Midden-Nederland (Alleyne 1970) wordt over de Tafeleend in Noord-Brabant gezegd: "Daar werd in 1963 het aantal paren op 10 à 15 geschat ...". Inderdaad werd de taxatie door Braaksma in 1963 verricht, maar betreft het aantal paren in de jaren rond 1960. Door Van Erve (1967) wordt voor het jaar 1963 nl. een aantal van minimaal 40 paren genoemd).

Het is waarschijnlijk dat in de jaren na 1965 nog een verdere uitbreiding van het aantal paren plaatsvond; de laatste jaren werden althans broedgevallen geconstateerd in een aantal terreinen, waarvan door Van Erve (1967) geen (mogelijke) broedgevallen opgegeven.

Het hieronder vermelde overzicht van broedgevallen van de Tafeleend is zeer onvolledig; zo werd bv. geen literatuuronderzoek verricht.

Ospelse Peel

Van Erve (1967): in 1959 zeker en in 1962 en 1963 mogelijk broedend. In 1965 (24 juli) werden naast 6 halfwas jongen nog 2 ♂♂ en 4 ♀♀ aangetroffen, zodat mogelijk meer dan één paartje in dat jaar heeft gebroed.

1973: op 24 juni 1 ♀ met 4 pulli aan 't Elfde (F. Hustings)

1974: op 18 mei 1 ♀ met 5 pulli op de vennen bij de zuidelijke ingang (M. Wasscher & T. Heijnen); op 25 mei 1 ♀ met 2 pulli, plaats niet precies bekend (waarnemers idem); op 22 juli 3 ♀♀ met resp. 2, 3 en 5 pulli aan 't Elfde (F. Hustings).

Taxatie 1973-75: 5-7 paren.

Valkenswaardse Visvijvers

Van Erve (1967): in 1958 1 paar; in 1962 al 15 en in 1963-64 zelfs 25-30 paren.

Aantalsopgaven van de laatste jaren van dit terrein zijn mij niet bekend.

Op 7 mei 1975 werden 39 ♂♂ en 11 ♀♀ waargenomen en op 7 juni zelfs totaal circa 70 exemplaren, waaronder 3 ♀♀ met jongen (P. Voorn).

Taxatie 1973-75: een schatting van het aantal paren is niet goed mogelijk maar het broedbestand is wellicht de zelfde als in 1963-64 werd vastgesteld, m.n. gezien het grote aantal exemplaren dat gedurende de broedtijd aanwezig is.

Beuven te Someren (e.o.)

Van Erve (1967): broeden in 1963-64 lijkt waarschijnlijk. Op 6 juni werden 7 ♂♂ waargenomen en in 1964 waren in de broedtijd voortdurend enkele paren aanwezig op het Beuven.

In juni 1964 werd een ♀ met 6 jongen gezien op het Grafven.

In het door de Werkgroep voor Natuurbehoud en Milieubeheer Eindhoven e.o. uitgegeven Paarsboek (1972) wordt voor de Strabrechtse Heide in één van de jaren 1967-69 een aantal van 8 opgegeven. Op 1 juni 1975 werd 1 paartje op het Beuven en 5 exemplaren op het Grafven gezien en op 2 juni ca. 10 ♂♂ op het Beuven (T. Heijnen). Taxatie 1973-75: ca. 10 paren.

Bergeykse Visvijvers en Pastoorsweyer

Van Erve (1967): in het broedseizoen (mei-juni) van 1965 werden regelmatig Tafeleenden, tot max. 5 exemplaren, gezien op de Bergeykse Visvijvers, zonder dat broedgevallen werden vastgesteld. Vermoedelijk ging het hier om overzomeraars.

1974: volgens een mededeling van de eigenaar van de Bergeykse Visvijvers broedden er 2 paar op de Pastoorsweyer. Verwarring met de Bergeykse Visvijvers zelf is echter niet uitgesloten.

1975: op de Bergeykse Visvijvers op 2 juni 1 ♂ en op 21 juli een simulerend ♀ (M. Wasscher & T. Heijnen).

Taxatie 1973-75: 2 à 3 paren.

Grootmeer te Vessen

Van Erve (1967): geen opgave.

Op 5 mei 1975 werden 4 nesten van de Tafeleend gelocaliseerd (J. Jaspers).

Taxatie 1973-75: 4 à 5 paren.

Groot Malpieven, gem. Valkenswaard

Van Erve (1967): geen opgave.

1974: op 11 juli 3 ^{oo}++ met resp. 3, 4 en 5 pulli (M. Wasscher & T. Heijnen). Waargenomen aantalsverloop: 16 maart 9 ex; 8 april 13 ♂♂ en 3 ^{oo}++ incl. Vaarvennen; 12 april 2 ♂♂ en 1 ♀; 4 mei 6 ♂♂ en 2 ^{oo}++ incl. Vaarvennen; 12 mei 2 ♂♂ en 2 ^{oo}++; 24 mei 1 ♂. Buiten de vermelde gevallen werden verder geen Tafeleenden op de Vaarvennen waargenomen (dit terrein sluit direct aan het Groot Malpieven aan).

1975: op 13 juni 2 ^{oo}++ met pulli en op 21 juli zelfs 6 ^{oo}++ met pulli (M. Wasscher & T. Heijnen). Waargenomen aantalsverloop: 21 maart 35-40 ex; 29 maart 30 ex; 11 april 10 ♂♂ en 5 ^{oo}++; 28 april 10-15 ex; 13 juni 12-17 ex; 31 aug. ca. 10 ex, vnl. ^{oo}++ en enkele ruiende ♂♂; 21 sept. 1 ex; 16 okt. 1 ♂ overgangskleed.

Taxatie 1973-75: 6 à 8 paren.

Groote Heide bij Achelse Kluis

Van Erve (1967): geen opgave.

Op 19 april 1975 werd een paartje op het Biesven waargenomen (T. Heijnen) terwijl hiër ook later nog waarnemingen werden gedaan (L.F. Cox).

Op 5 mei 1 ♂ met verborgen gedrag in de Strijperheg (R. de Boer & T. Heijnen).

Taxatie 1973-75: 0 à 1 paar.

Ven Valkenswaardse weg

Van Erve (1967): geen opgave.

Op een ven direct gelegen langs de Valkenswaardse weg tussen Aalst-Waalre en Valkenswaard (coördinaten 160,7 - 376) werd een ♀ met pulli gezien (M. Wasscher).

Taxatie: 1 paar.

In de periode 1973 - 1975 konden in genoemde terreinen 21 zekere broedgevallen vastgesteld worden (max. aantal in deze periode). Een taxatie van het werkelijk aantal broedparen bedraagt 50 - 60.

Voor aanvullende gegevens houd ik mij aanbevolen.

Ver slag bijeenkomst 18 juni.

Verhindert waren: P. Dobbelaar, T. Heijnen, F. Weijts, M. Manders, G. de Wit, J. v.d. Werf, K. Venema en Zr. Silaska.

Gasten: Rob Aarts en echtgenote uit Eindhoven. En Dhr. H. Lür ling uit Riethoven.

1. Vergaderruimte voor onze Vogelwerkgroep.

Zr. Silaska kwam met de grote verrassing. Ze had voor ons geregeld dat we in de toekomst terecht zouden kunnen in de Paulusschool, liggende aan de Rapportstraat te Veldhoven. Nogmaals onze hartelijke dank aan Zr. Silaska.

2. Nestkastenonderzoek.

De voorzitter gaf uitleg over de resultaten van de nestkastencontroles aan de hand van het door Jan v.d. Werf gemaakte verslag.

3. Inventarisatie Cartierheide.

Jan Heesters vertelde ons het een en ander over deze inventarisatie, zoals het doel, werkwijze. We zullen dit najaar nog wel meer horen over de resultaten van dit project.

4. Maandelijks bijeenkomsten.

De programma's voor de maandelijks bijeenkomsten worden door de voorzitter samengesteld, maar hij zou het wel leuk vinden wanneer er meer programma punten van de leden kwamen.

Denk er maar eens over na.

5. Rapport Landgoed Mensige.

We hadden een inventarisatie rapport ontvangen, van het bovengenoemde landgoed, welke was opgesteld door Dhr. S. Braaksma.

Het rapport werd met zeer veel bewondering bekeken en besproken. Vooral de grote kaarten waren fantastisch mooi ingetekend, zodat het geheel er bijzonder goed uitzag. Dit rapport is in ons archief aanwezig.

6. Onderzoek aankomstdata's zomervogels. (z.g.n. Fenologisch onderzoek)

De bedoeling is om een verslag te gaan maken van de gegevens van 1976 maar de vraag werd gesteld om van enkele jaren een verslag te maken.

Geert Sanders gaat dit verslag maken.

Na de pauze toonde Geert Sanders de spec. diaserie van onze werkgroep.

Het was een bijzonder mooie serie met o.a. planten, vogels, insecten, en landschappen. Onze hartelijke dank aan de leden die dia's beschikbaar hebben gesteld. Ten slotte dankte de voorzitter Geert Sanders voor het tonen van de dia's.

VERSLAG BIJeenkomst 3 september 1976.

1. Opening: Gasten waren: G. v.d. Waal uit Bladel, A. Nouwens en H. Lürding uit Riethoven, H. Manders uit Veldhoven, en R. Aarts en echtgenote uit Eindhoven, en Tj. v.d. Kooi uit Waalre.
2. Plantendeterminatieavonden: De lessen waren goed verlopen. Het geheel zou nog moeten worden afgerond met enkele excursies.
3. Clostridium ziekte: Voor zover ons bekend zijn alleen in Eindhoven gevallen geconstateerd, en wel op de Dommel. Verder werden er nog gevallen geconstateerd in de Dordse Biesbosch, Ankeveense Plassen, Zuidlaardermeer, Haringvliet en Oost Zeeuws Vlaanderen.
4. Speciale vogelgeluiden: Geert Sanders en Wim van de Voort hadden een band samen gesteld, met geluiden van vogels, maar in het bijzonder: Alarmroepen en o.a. Balsroep. De opnamen werden gemaakt met een zelfgemaakte parabool, gecontrueerd door Wim van de Voort. De volgende vogelsoorten kwamen aan de orde: Nachtegaal, Wulp, Grasmus, Kwartel, Zwarte Specht, Bosrietzanger, Ruijpootuil, Bij het afdraaien van de lokroep van de Patrijs gebeurde er wat vreemds: we hoorden plotseling 2 lokroepen doorelkaar. En hoe kan het ook anders: Ties Jacobs zat stikum met zijn fluitje er door heen te roepen, zonder dat iemand het wist. Het was een bijzonder interessante band, en we hopen dit nog eens te kunnen herhalen met andere geluiden. Onze hartelijke dank aan Wim en Geert voor de goede verzorging van dit agendapunt.
5. Trektellingen najaar 1976: Tom Heijnen gaf een uiteenzetting over het doel van de trektellingen. Verder vertelde hij iets over het tellen in het veld, en op welke wijze de gegevens zouden kunnen worden verzameld. De bedoeling is dat zo mogelijk iedereen meewerkt, en probeert wat formulieren in te vullen. Alle gegevens zijn welkom, niet alleen die van bijzondere trekdagen, maar ook van dagen dat er bijv. veel zwaluwen en piepers doortrekken. Alle gegevens zijn welkom, ook al hebt U bijv. maar van een vogelsoort trek geconstateerd.
6. Na de pauze was er ruime gelegenheid te praten over het vogelen in het veld, en daar werd dan ook goed gebruik van gemaakt. We zullen zo'n langere pauze meer toepassen in de agenda van een bijeenkomst. Om 23.15 uur werd de bijeenkomst gesloten.

Het was mooi weer en 4 vrij dagen stonden voor de deur n.l met hemelvaartdag, donderdag tot en met zondag. Wij dachten toen (nic venema en geert sanders) wij willen wel eens iets anders dan de Brabantse natuurgebieden bezoeken. Daarom trokken we er 4 dagen op uit om eens anderen gebieden te bezoeken. N.l

Biesbosch.

Naardenmeer.

Flevoland

Dus gingen we aan het pakken en vertrokken eerst naar de Biesbosch, met de auto dat tevens ons nacht verblijf was. Wij kwamen iets voor de middag aan, en stapte eerst naar een bootverhuurdersbedrijf. We huurden een grote moterboot omdat we hierin de nacht door wouden brengen. We hadden afgesproken dat we de boot de volgende dag smogens om 9 uur terug zoude brengen. Wij wilden n.l wel eens iets meer weten over die geheimzinnige nachtvogels Zoals Porseleinhoen, kleinwaterhoen, kleinst waterhoen, Roerdomp, woudaapje, en vooral de buruchte kwak. We staken van wal naeerst een stuk af 4 anderen boten geraakt te hebben:

(brabanders Landrotten. Stuurman onbekend.) de haven uit. Wij voeren eerst richting hofmansplaat, vervolgens de Gijster., Polder Middenveld. Regelmatig legden we de boot stil, om te luisterren naar.

Bosrietzangers, Rietzangers, kleine en grote karakieten, blauwborsten, grasmussen enz. Vervolgens gingen we naar de polder lange plaat om daar ergens de nacht door de brengen. We kwamen onderweg nog een fanatieke N.J.N er tegen van Amsterdam Deze lagen op kamp bij polder de dood.

Hij vertelden d t op de plaats waar zij zaten enkelen wateralletjes zaten maar verder ook niets bijzonders aan nachtvogels Wel wist hij te vertellen waar het jaar daarvoor de Kwak het meest gezien werd. We besloten daardan maar te overnachten De kreek werd de slek genoemd Het was ondertussen al flink donker geworden , en we besloten wat te gaan rndte varen, na een kop thee. Wa voeren rustig wat rond om telkens weer te stoppen en te luisterren. Wij hoorde wel wat kleine vogels zingen m maar wat ons echt tegenviel ware de groteren watervogels.

Zoals Woudaapje, klein en kleinst waterhoen, watal, porseleinhoen, Deze waren volkomen zwijzaam of ze zaten er niet. We kregen de indruk dat betreft deze vogels we altijd een verkeerden indruk van de Biesbosch gehad hebben. Blijkbaar is het biotoop toch niet zo geschikt als wij dachten. Wij gingen terug voor te slapen in de slek, Namem een goede positie in zo dat we een goed uitzicht hadden over de slek.

Voor dag en dauw waren we er uit, en gingen voortaan in de boot zitten, onder genot van een kop thee. We zagen verschillenden roerdompen overvliegen. Ineens zag ik een vogel aan: komen vliegen met een tamelijke vlugge vleugelslag wat een beetje op een zilvermeeuw deed denken. Maar tot onze grote verrassing was het de Kwak. Hij naderden ons nog tot ongeveer tot 20 m. Zodat wij hem goed konden bekijken. Toen wende zich deze plots, blijkbaar had hij ons toen pas gezien.

Nic wist nog te vertellen dat er nog maar enkellen koppels inde biesbosch zaten.

We gingen nu weer richting drimmelen na eerst Polder noordplaat en Polder de dood gepaseerd te hebben, om tenslotte ons haventje weer ¹binn~~e~~ binnen te varen, nu zonder moeilijkheden.

Naardenmeer van 18.00- 21.00.

We kwamen er aan en we hadden het geluk dat we zonder afspraak met een groep mensen van ongeveer 40 man mee konden varen op een grote platte schuit. Al gauw zagen we onze eersten purperreigers. Volgens onze e.l. van natuurmonumenten, zat er op het naardenmeer een kolonie;

Roeken	=	±	tientallen .
zwarten sterns		±	tientallen.
Blauwe reigers		±	100 paar
purper reigers		±	200 paar
aalscholvers		±	2500. paar
lepellaars		±	100 paar

Ik kan ieder aanbevelen om ook eens een rondvaart mee te gaan maken. Vooral de kolonie aalscholvers, die met zo'n grote groep op zo'n kleine plaats bij elkaar zitten dat het een ⁿboeiend spektakel is dat dat goed te volgen is, vanaf de boot achter eengrote rⁱden afscheiding.

Nu konden we ook mooi zien het verschil tussen de blauwe en de purpurreiger wat betreft de vleugelslag, deze was bij de purperreiger duidelijk sneller. Dit was op grote afstand al te zien.

Jammer genoeg was onze rondvaart ten einde. We bedankten onze excursie-leider voor zijn vele uitleg, en gingen snel richting Flevo.

Onderweg daarheen zagen we honderden Aalscholver die van het Naardenmeer afkwamen om in de toekomstige Markerwaard te gaan fourageren, voornamelijk vis. En het zou best eens kunnen zijn dat het droogleggen van de Markerwaard ongunstig invloed zou kunnen hebben op de aalscholve verkolonie in het naardenmeer, omdat deze dan hun voedsel zo veel verder moeten gaan halen. Aalscholvers wisselen in groepsverband ik zou dit graag eens observeren vanaf een boot in de toekomstige Markerwaard.

Omdat het snel donker werd , want we sliepen in de auto en daar moesten eerst de banken noch uit en we hadden nog niet gegeten, brachten we de nacht door bij bloeq van kuffeler maar ook nog zo'n 50 futen bij elkaar zaten. De volgende dag gingen we richting knardijk. Daar zagen we:

Rosse flamingo chileense vorm

Bergeend tientallen

Dwergmeeuw I5 exx (sternachtig gedrag)

enz. enz.

Wij waren benieuwd wat er zich s'nachts zich zou laten horen.

We gingen wat lezen in de auto En gingen toen het goed donker was, richting schuilhut vanaf de knardijk. Wat we daar allemaal hoorden hadden we niet voor mogelijk gehouden. Het was net of we s'morgens vroeg op klaardichten dag aan het vogelen waren. Hier was de biesbosch niets tegen. We hoorden het volgende zingen en roepen:

Bosrietzanger. tientallen

Rietzanger. tientallen

Snor. tientallen

Sprinkhaanrietzanger. tientallen

Kleine karrakiet. tientallen

Grote karrakiet. tientallen

Porseleinhoen. (zweepslag geluid.)

Wateral schreeuwend.

Bergeenden. tientallen

smienten. tientallen

En nog een tiental ander geluiden die we niet thuis konden brengen.

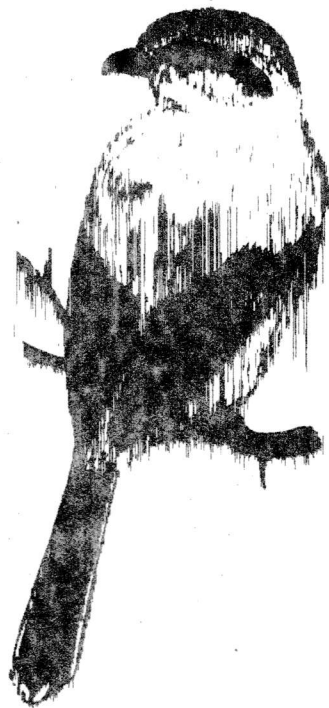
We stonde er werkelijk perplex van .

Maar het was ook de mooiste tijd van het jaar, voor dit soort vogels. Tevreden keerden we pas na uren terug, om in onze slaapzak te kruipen. Al was het moeilijk om de slaap te vatten tussen al die wekkers. (snor sprinkhaanrietzangers)

S'morgens reden we verder de knardijk af en hadden het geluk een Grote Zilverreiger in de telescoop te krijgen. Na eerst een uur deze prachtige vogel geobserveerd te hebben (deze is ondertussen al bevestigd) keerden we naar Brabant terug.

Geert Sanders.

Vogels - Allerlei

- BRABANTS LANDSCHAP koopt flink stuk natuur bij Gemert.

De Stichting het Noord Brabants Landschap kan haar natuurgebied "De Groote Slink" (220 ha) in Gemert en Oploo flink uitbreiden door aankoop van ruim 44 ha aan de oostzijde van dit gebied en van 140 ha van het aangrenzende landgoed De Bunthorst.

De verwervingskosten bedragen ongeveer anderhalf miljoen gulden, terwijl de kosten van achterstallig onderhoud zijn geraamd op 45.000 gulden. Het rijk zal de helft van de kosten betalen. De andere helft (ofwel F790.557) komt zoals gebruikelijk voor rekening van de provincie.

- VERBOD OP JACHT WATERWILD BEPLEIT.

Vier organisaties hebben minister Van der Stee (Landbouw) in een open brief gevraagd het seizoen voor de jacht op waterwild gesloten te verklaren.

Het zijn de Stichting Kritisch Faunabeheer, de Ned. Ver. tot Besch. van vogels, de Ned. Ver. tot Besch. van Dieren en de Stichting het Vogeljaar. Ze vinden dat de watervogels al genoeg te lijden hebben gehad van het botulisme.

- Op POTVISSEN JACHT. (Vancouver, UPI)

Drie leden van een actiegroep tegen de walvisvangst hebben een school Potvissen althans tijdelijk gered van Russische harpoenen. Ze voeren in een rubberboot tussen de Potvissen en een Russisch schip voor de walvisvangst. De Russen schoten de harpoenen niet af, kennelijk uit vrees de betogers te treffen.

Met nog twee andere rubberbootjes hielden de walvisbeschermers hun "menselijke muur" nog een uur vol, waarna de Russen hun harpoen kanon afdekten. Actieleider Bob Hunter vaart met zijn "Greenpeace", een voormalige Canadese mijnenveger, al zes weken op de Stille Oceaan om de Russische walvisvloot te weerhouden van de walvisvangst. In een radioboodschap aan Vancouver meldde Hunter dat zijn ploeg dapper doorgaat na dit succes.

VERVOLG: VOGELS ALLEERLEI

- NIEUWE VERSLAGEN.

Zojuist zijn twee nieuwe brochures verschenen, uitgegeven door de Roofvogelwerkgroep MEIEREI.

1. Handleiding voor het vervaardigen van kunsthorsten voor Uilen en Roofvogels. Iedere natuurliefhebber zou zo'n handleiding moeten hebben. De kosten zijn slechts F3,-

„ROOFVOGELWERK GROEP MEIEREI“

2. Nestkasten voor Uilen en Roofvogels.

Hiervan is nu een tweede druk verschenen, omdat het vorige verslag een groot succes werd!!

De kosten zijn slechts F3,-

Wanneer U beide verslagen besteld hoeft U maar F5,- te betalen.

Deze verslagen zijn te bestellen door het bedrag te storten op postgiro 2846672 t.n.v. G. v.d. Oetelaar, Kerkheiseweg 26 te Liempde.

- Deze zelfde werkgroep werkt momenteel mee aan een tentoonstelling in het Natuurhistorisch Museum te Tilburg, waar gedurende 3 maanden een speciale tentoonstelling te bezichtigen is.

Bijzonderheden worden t.z.t. nog doorgegeven.

- STICHTING KRITISCH FAUNABEHEER.

Op zaterdag 21 augustus werd wederom in Knegsel een massale jachtpartij georganiseerd door de jagersvereniging Knegsel. Dit, ondanks de protesten van natuurbeschermers in het verleden. Aan deze jachtpartij kon een onbeperkt aantal jagers meedoen als ze F25,- betaalde, een jachtakte hadden en verzekerd waren.

stichting
kritisch
faunabeheer

postbus 76
's-graveland

Er mocht alleen op Houtduiven, Eksters, Vlaamse Gaaien, Kraaien en Kauwtjes, gejagen worden. En DIE jager die het meeste had geschoten viel uiteraard in de prijzen. Ondergetekende was toevallig in de buurt en ging even kijken bij een van de jagers. Deze man had een Houtduif geschoten en PER ONGELUK ook een Turkse Tortel. Er vlogen constant Houtduiven over; er werd natuurlijk flink op geschoten, maar over het algemeen werd er niets geraakt. Niet alleen de plaatselijke bevolking maar ook de politie kan weinig doen tegen dit soort praktijken.

De Stichting Kritisch Faunabeheer heeft haar ongenoegen kenbaar gemaakt bij de minister van Landbouw en Visserij. In hoeverre er processen verbaal zijn opgemaakt is me nu nog niet bekend.

(vervolg vogels Allerlei)

- NAM wil naar olie boren in de Biesbosch.

De Nederlandse aardoliemaatschappij wil in het noordelijke deel van de Biesbosch naar aardolie gaan boren.

Zij heeft de minister van economische zaken daarvoor om toestemming gevraagd. Het desbetreffende verzoek ligt ondermeer ter visie in het provinciehuis van Noord Brabant in Den Bosch.

- Milieumetingen boven Eindhoven.

(OZONGEHALTE HOGER DAN BOVEN RIJNSMOND !!!!!!!)

Het ozongehalte was in het tweede kwartaal van vorig jaar boven Eindhoven belangrijk hoger dan in Rijnmond. Ook was het Eindhovens regenwater vorig jaar gemiddeld zuurder dan in Rotterdam en Zaandam.

- Nieuw inventarisatie- rapport over het Buitengebied van Waalre.

Het inventarisatie- rapport werd samengesteld door een werkgroep, bestaande uit leden van de K.N.N.V. en I.V.N. afd. Eindhoven.

In het voorjaar van 1975 werd de vogelstand geïnventariseerd. Ook Waalre is niet ontkomen aan een achteruitgang van het natuurschoon. Toch constateerde men dat er nog vele interessante dingen te vinden waren. Wettelijk beschermde planten als grasklokje, zonnedaauw, klokjesgentiaan, jeneverbes, waterdrieblad, gewone vogelmelk en koningsvaren zijn nog steeds aanwezig.

In de heide werd een aantal zeer zeldzame mossen aangetroffen. De fauna omvat nog minstens 75 soorten broedvogels, waaronder enkele zeer waardevolle. Er werden 25 soorten Vloermuizen waargenomen, en in de Tongelreep komen nog minstens 12 vissoorten voor.

- STICHTING MONDIAAL ALTERNATIEF.

Adreswijziging: Vondellaan 37 zwart, Zandvoort.

Tel. 02507 -- 6296.

- Weer een nieuwe Brabantse Vogelwerkgroep.

Vogelwerkgroep Helmond en Omstreken.

Contactadres: W. Foederer, Vinkelaan 221, Helmond. (tel. 04920-39226)

Deze werkgroep valt onder de Helmondse Natuurhistorische Vereniging.

Hun activiteiten zijn o.a. SOVON project, Nestkastenonderzoek.

Wij wensen deze werkgroep veel succes.

- Let op NEP Visarend.

Eind augustus werden op de Strabrechtse heide regelmatig Visarenden waargenomen. Helaas moeten wij U mededelen dat het een losgebroken exemplaar is!!! We mogen toch hopelijk wel aan nemen dat normaal de Visarenden geen broekriemen aan de poten hebben. Waar het ex. is ontsnapt is ons nog niet bekend.

BELANGRIJK PROVINCIAAL NIEUWS.

11 dec. 1976 - 11 dec. 1976 - 11 dec. 1976 - 11 dec. 1976

JAARVERGADERING VOOR ALLE VOGELWERKGROEPEN VAN NEDERLAND.

Het Contactorgaan voor Vogelstudie van de Kon. Ned. Nat. Ver. heeft haar jaarvergadering vastgesteld op: 11 dec.

Van: 10.00 uur tot 18.00 uur.

Plaats: Het Congrescentrum te Utrecht.

De bijeenkomst is voor alle vogelwerkgroepen van Nederland. Natuurlijk per werkgroep enkele afgevaardigden.

Vorig jaar was de provincie Noord Brabant zeer goed vertegenwoordigd, en we hopen van harte dat het dit jaar weer zo zal zijn.

Buiten de gebruikelijke agendapunten zal een van de technische leden van het Contactorgaan een voordracht houden, verrijkt met film of kleurendia's.

WANNEER ER NOG WERKGROEPEN ZIJN DIE GEEN LID ZIJN VAN HET CONTACT-ORGAAN ZIJN: EN TOCH INTERESSE HEBBEN:

Contact opnemen met Dhr. J. Steenman

Willibrordweg 1

Rhenen.

Verdere informatie over deze bijeenkomst kunt U begin november verwachten.

o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o

PROVINCIALE BIJEEENKOMST VOOR ALLE VOGELWERKGROEPEN, VOGELWACHTEN EN JEUGDNATUURSTUDIEGROEPEN VAN BRABANT.

Wanneer er voldoende belangstelling is, bij de verschillende werkgroepen, zullen we dit jaar voor de tweede maal een provinciale bijeenkomst organiseren.

Alle werkgroepen zullen hierover telefonisch worden benaderd, en wanneer het door gaat zullen we zo snel mogelijk een datum vaststellen.

VRIENDELIJK verzoek: Wanneer U nog werkgroepen kent die nog niet op de Brabantse lijst voorkomen, wilt U die dan even doorgeven!

J. van Kessel.

boekenrubriek

Samenstelling: M.Manders.

NATUURGIDS VOOR BOS EN HEI

door Dr. J. Graf en H. Wehner
met 750 kleuren- en 20 zwart-wit-foto-
prints

36 illustraties en 37 tekeningen in de
tekst

Dit bijzonder handige boekwerkje is een
praktische gids voor ieder, die, zonder
andere voorbereiding kennis, tijdens wan-
delingen in bos en op de heide, niet alleen
willen weten wat zij kunnen vinden, zien
en horen, doch ook verschillende planten
en dieren in het geheel van de levensge-
meenschap van het bos willen plaatsen

Dit boekje is in 1960 uitgegeven en is nu
in de 2e druk uitgegeven en geplaatst.

Uitgever: J. A. M. J. van Koning, Wageningen

ISBN 90-01-00000-0

J. A. M. J. ROYSER
Books

Unter Mitarbeit Deutschlands renommiertester Vogelkundler ent-
stand dieses einmalige und langerwartete Werk. Aus dem Inhalt:
Empfehlungen zur Auswahl von Arbeitsgebieten – Grundvoraus-
setzungen – Ausrüstung und Arbeitsweise im Freiland – Optische
Ausrüstung – Fotografische Ausrüstung – Aufzeichnungsmethoden
– Notizbuch – Tonbandgerät – Nestkarten, Mauserkarten –
Vogelfang und Beringung – Weitere Hilfsmittel – Vorbereitung ge-
zielter Untersuchungen – Seltenheiten, Ausnahmereischeinungen –
Artenlisten – Untersuchungen zur Brutbiologie, zum Vogelzug u. a.
– Siedlungsdichte – Verhalten – Ernährungsbiologie – Tages- und
Jahresperiodik – Sammeln von Beobachtungsdaten – u. a.

140 Seiten mit zahlreichen Abbildungen, Format 17 x 24,5 cm, vier-
farbiger glanzfolienkaschierter Einband. Preis: DM 19,80.

OP DE GRENS VAN ZOUT EN ZOET.

Schrijver: Wim Wolff.

Foto's: Jan van de Kam.

Uitgeverij Ploegsma Amsterdam.

prijs: 32,50 gulden

voor leden van Nat. mon. f28,50

Een boek over een bijzonder rijke streek wat landschap, plantengroei en dierenwereld betreft, het Deltagebied.

Het boek wil een beeld geven van wat er in het Deltagebied te zien is geweest, voor de afsluiting van de zeearmen en vooral van wat er nog is.

Vrijwel alle aspecten in het Deltagebied worden behandeld.

Niet alleen de planten en dierenwereld dus, maar bijvoorbeeld ook de geologische geschiedenis, de ingrepen van de mens enz.

OP DE GRENS VAN LAND EN ZEE.

Schrijver: Jan van de Kam

Foto's : Jan van de Kam

Uitgeverij Ploegsma Amsterdam

prijs: f32,50

voor leden van Nat. mon. f28,50

Dit boek, over de grens van land en zee, het Waddengebied, laat in foto's en tekst zien hoe het schijnbaar levenloze wad miljarden dieren herbergt in velerlei vorm, aangepast aan dit amfibische milieu.

Ook vinden we goede informatie voor waddenbezoekers in het hoofdstuk ' Wad, Waar - Wanneer - Hoe ?

Ik kan iedereen die wat meer wil weten over de Wadden dit boek aanraden, niet alleen vanwege de prachtige foto's, doch ook vanwege de prettig te lezen tekst.

TERUG NAAR DE NATUUR.

Schrijvers: G.H. Peeters en C. Macrander

Uitgeverij Het Amsterdams Boek.

Prijs: ongeveer 20,- gulden.

In dit boek, dat als een vedelde uitgave van 3 onder dezelfde titel verschenen paperbacks kan worden beschouwd, worden de levensgemeenschappen besproken van:

Bos en Hei

Strand en Duin

Wei en waterland.

In dit boek word op een eenvoudige, begrijpelijke wijze verteld hoe de levensgemeenschappen in elkaar zitten. Het is beslist geen wetenschappelijk boek, in de zin van moeilijk te lezen. Het boek wordt keurig geïllustreerd door prachtige foto's en tekeningen.

Vermeldenswaard is verder de lijst van aanbevolen boeken over: insecten, bomen struiken en kruiden, vogels, paddestoelen, schelpdieren en zoogdieren en tenslotte wat algemene boeken over de natuur.

Ik kan U dit boek sterk aanbevelen, voor de prijs hoeft U het zeker niet te laten.

Maarten Manders.